

Változatok a lakásörömré*

„Az új lakásba költözők örömét már számtalanszor megírták. És azt is, bár ritkábban, hogy ez az öröm néha el is vakítja az új bérlőket. Mit számít, hogy nem zárnak az ajtók, ablakok, hogy csepegnek a csapok, hogy a vakolat repedezik, a festés málik, hogy még nem működik a lift? Mindez tizedrangú dolog, a fontos, hogy megvan a lakás. Az építők is tudják ezt. De hónapok múlva a részletek kerülnek előtérbe...” (Korunk Évkönyve, 1980.)

1. változat: „Fantasztikus volt! Hihetetlen érzés! Gondold meg: 27 éves voltam! Nem tudom hányszor lehet még – egyáltalán lehet-e? – olyan örömben részem, mint akkor? Gondolom, akinek a szülei vesznek lakást, azok ezt nem érthetik meg. Nem mondom, hajtottam is, hogy megkapjam. Amit el tudsz képzelni, mindenhol megjelentem. Még a Vöröskereszt-hez is elmentem. Én akkor tanultam meg kinyitni a számat. Hogy szóljak magam mellett. Aztán határtalanul boldog voltam. Tágasság, gyönyörű kilátás. Ősz volt, körben a hegyek, az erdő akkor volt a legszebb... Korábban a vasúti sínek mellett jártam munkába. Ahogy készült a toronyház, mindig figyeltem, hol tartanak már. Amikor nem adták át határidőre, még az építésvezetőhöz is elmentem. Mutatóba berendeztek egy lakást az első emeleten. Megnézhettem. Ettől a pillanattól még egy évnek kellett eltelnie, míg az enyém elkészült. Mégis el nem mondhatom, mit jelentett, hogy legalább tervezgethettem már... A magam életét! Még nem kaptam meg a kulcsot, mert még nem tudtam befizetni a pénzt, de már feljártam, bekukucsáltam a levélbedobón. Csak a kék padlószőnyeget láttam. A kék a kedvencem. Már az boldoggá tett. Ez volt az első igazi otthonom. Apám kutya életet élt; ehhez számítsd hozzá, hogy két és fél szobára kilencen voltunk. El is jöttem otthonról mihelyt kerestem. Hat évig laktam albérletben.” (35 év körüli nő, vendéglátóipari dolgozó).

2. változat: „1969-től dolgozom a városban. Három albérletem volt, míg 1978-ban megkaptam a lakást. Sehol, soha semmi biztatást nem kaptam. Amikor meghallottam, hogy végre lakást kapok, nem tudtam felfogni: ez nem lehet igaz! Senkihez nem kell alkalmazkodni! Az apró dolgok jutottak eszembe, amiket eddig nem csinálhattam, mert akadályokba ütköztem. Majdnem tíz évet húztam le albérletben. Ma sem tartom realinak a hosszú várakozásomat. A felét tartottam volna elfogadhatónak. Tudtam olyanokról, akik egyedülállóként, salgótarjáni szülői háttérrel ide költöztek. Azóta azt is látom, hogy az idősebbek között is van olyan, aki napokra, hetekre eltűnik, mert a gyerekeihez ment. Egy részük biztosan lakhatna akár a gyerekeivel is.

Amikor beköltöztem, ilyenekkel persze nem törődtem. Egy ideig el voltam telve a függetlenséggel, az önállósággal. Nagy volt a baráti köröm,

*Részletek egy terjedelmesebb szociográfiából, amely a salgótarjáni toronyházzal szól.

sokan feljártak. De amikor egyedül maradtam, nyomasztó volt. Két év magány után férjhez mentem. Most pedig – láthatod – már alig férünk, a kicsivel hármunknak már szoroskodás az élet. Másodikát is szeretnénk. Szerencsére a férjem révén hamarosan nagyobb lakást kapunk.” (34 éves nő, pedagógus, azóta kiköltöztek).

3. *változat*: „Kora ősszel, szeptemberben költöztünk. Azért mondom, hogy *költöztünk*, mert az ún. pedagógusszállót számolták fel, aztán átalakították – kellett valamelyik frissen érkezett magas beosztású vezetőnek. Nagy volt az izgalom, mert olyan váratlanul történt, hogy még az anyagi fedezetünk sem volt meg. Még emlékszem, hogy a szép kilátás mennyire tetszett. A kezdeti öröm persze elszáll, mert lassan belakod a lakást. Először azt kellett megállapítanom, hogy minden rossz. Azt mondták, hogy ez egy modern, szép és drága lakás. Megdöbbenett, hogy ehhez képest mennyi a hiba. Még olyan – számomra felfoghatatlan – hibát is találtunk, hogy az ablakokat nem lehetett kinyitni, mert a távfűtés csövei rossz helyen futottak. Meg aztán lassanként hiányoztak a többiek is. A szállásunkon nagy társasági élet folyt. De ami elmúlt, azt nem értem rá sajnálni. Belevetettem magam az itteni munkába. Ránk, értelmiségiekre, és főleg a pedagógusokra, a kezdetek kezdetén nagyon számítottak a társadalmi szervek, főleg a tanács. Meg kellett szervezni az itteni életet, ki kellett alakítani az itteni normákat. Izgalmas, mozgalmas időszak volt. Az öröm általános volt. Öregnél, fiatalnál egyaránt. Akkor úgy látszott, az egész épület egyetlen közösséggé, nagycsaláddá olvad össze.” (Nő, pedagógus, egyedülálló).

4. *változat*: 1977-től dolgozom Tarjánban. A szomszéd megyéből jöttem. Ehhez képest elégedett is lehetnék, hogy öt év után saját otthonom van. Ha előadnám albérleteim történetét, vagy ha arra gondolok, hány fiatal, egyedülálló értelmiségi nő – de fiú is – éli ugyanazt az életet, mint én az albérletes korszakomban, megértenéd, miért nem lelkesedem. Annak az időszaknak egyik legkellemetlenebb élménye mégsem az albérletekhez, hanem a város legnagyobb, vadonatúj kollégiumához fűződik. A főnököm és az szb-titkár szereztek ott nekem helyet. No, nem szobát, csupán férőhelyet kaptam. Heten laktunk így lányok, pedagógusok, óvónők, népművelők, közel két évig. 1979 augusztusában ki kellett költöznünk. Kaptunk a kollégium vezetésétől egy felszólítást, hogy keressünk albérletet, mivel nagyon sok elsős igényel kollégiumot. Pár nap alatt kellett albérletet találnunk. Mindannyian kezdő fizetésből éltünk, tudtuk, mi elé nézünk: a kollégiumban csak kétszáz forintot kellett fizetnünk. A városi tanácshoz fordultunk segítségért. Megnyugtattak bennünket. Közeledett a kiköltözés határideje, de még mindig nem volt helyünk. Az utolsó előtti napon ismét elmentünk a városi tanácsra. Kiderült, hogy nem tudnak semmit csinálni. Elkeseredésünkben sátrat akartunk felverni a városi tanács előtt. De szó szerint. Ennyit érdemlünk? Hiszen a városnak szüksége van ránk! Aztán belefáradtunk, és mindenki igyekezett megtalálni a maga lehetőségét.

Az albérletek után ide úgy jutottam, hogy a vállalat bérlőkijelölési jogot vásárolt. Én kaptam meg a lakást. Ennek fejében tartósabb ideig itt kell dolgoznom. De nekem ez becsületbeli ügy is. Azon túl, hogy imádom a munkámat és elzavarni sem lehetne.

El sem tudom mondani, mit éreztem, amikor a vállalatnál közölték velem a hírt. Még nem tudták megmondani, mikor fogom megkapni, de már álmotam a lakásról. Nem fantáziáltam! Lefeküdtem, és kétszer is azt álmodtam, hogy lakást kapok. Mégsem az következett be, amit vártam, amikor már a kezemben volt a kulcs. Azt hittem, ugrabugrálok majd, mint a gyerekek. Amikor megtörtént, úgy éreztem, ez olyan élmény, hogy ilyen külsődleges dolgokkal nem tudom kifejezni. Valójában a harmadik hónap után kezdtem mélyen átérezni, miben van részem. Egy reggel, amikor kedvemre tisztálkodhattam. . . Egy este, amikor igényeim szerint lemezezhettem. . . Amikor leszakadt a fregoli. . . Amikor vízben úszott mosás közben a fürdőszoba. . . Kiválóan érzem magam? Én azért nem úgy vártam a lakást, hogy ez majd minden gondomat megoldja. A belső világomat nem változtatta meg. Boldogabb vagyok, persze. Nyugodtabb lettem, kiegyensúlyozottabb. Van egy biztos alapja az életemnek. Végre önálló vagyok, s ismerhetem az otthon érzését.”. (Nő, népművelő, egyedülálló, azóta nagyobb lakásba költözött).

5. *változat*: „Kezdetben csodálatosan éreztem magam. Tetszett nekem ez a szállodai forma. Mindennap takarították a folyosókat. Automata hívású lift, ami abban az időben még újdonságnak számított. Távfűtés. Semmi áthallás. Öt percen belül mindent elérek, üzlet, mozi, étterem, presszó, színház, munkahelyem, piac – mind elérhető távolságra. Ez évenként keresztül örömet okozott.

Most a bezártság érzésénél tartok. Levegőtlen. Ha napfényt akarok, meg kell várnom a délután kettőt. A nyarat már nem tudom itt tölteni.” (Nő, elvált, főiskolai tanár).

6. *változat*: „Az Arany János úton hagytam ott a nagy lakást. Eltűntették, azóta se épült oda semmi. Három gyereket neveltem fel, mind-egyik jó hozzám. Nem panaszkodhatom semmire. A szomszédaim is jók, hál' istennek. Megkérdezik mindig, hogy hogy' tetszik lenni mamika. Meg azt mondják, verjem meg a falat, ha valami baj van. Csak már az alvás nem esik úgy. Sokszor csak altatóval megy. Azt felírnak itt is a nyolcadikon.”. (Nő, nyolcvanán túl, özvegy).

7. *változat*: „Hát mit mondjak?! Ismerte maga a kolóniákat? Ugyan még most is láthat, ha akar. Ég és föld, na, nem lehet erről többet mondani. Ég és föld. Nekem a szomszédok se hiányoznak, meg az a csepp-semmi kert se. Itt van ez a szép erkély! Nekünk, így kettecskén, ez már elég. Az igaz, hogy az első napok még olyanok voltak, hogy a piros lámpát ide ki lehetett volna tenni. De azt a porta megoldotta. Mi elvagyunk ketten, magunknak. Mikor először magunkra zártuk az ajtót, hát boldogok voltunk. Ez már nekünk megfelel végleg, azt mondtuk egymásnak. Arra az időre, ugye, ami még hátravan. Átmenetnek. . . he-he. Aki kettőnk közül egyedül marad, annak is. Mi meg mással nem törődünk.” (Ahogy nézem, még egyikük sincs hetven; kérték, ne fedjem fel őket.).